

Kålsenap - kanske i behov av bankakuten

EBBE ZACHRISSON

Hösten 1992 (se Daphne 4:1, 1993) påträffades ett antal plantor av kålsenap (*Erucastrum gallicum*) på utplanad fyllnadsjord vid infarten till Folkets hus i Herräng (Häverö sn, Upl). En del småplantor bedömdes då också kunna vara kålsenap, men under 1993 konstaterades att de flesta av dessa utvecklade sig till lomme. Fyllnadsmaterial hade våren 1992 transporterats från en närliggande byggplats för nya pensionärsbostäder invid Herrängs skola.

Sommaren 1993 har en uppföljning skett. På föregående års lokal har c:a 30 plantor

blommat. Blomningen började för vissa plantor redan tidigt i maj; nya gick i blom successivt under sommaren och blomningen fortsatte till sent på hösten, då frosten satte stopp.

Ett antal billass med fyllnadsjord från samma byggplats hade 1992 också transporterats till Herrängs idrottsplats för iordningställande av en extra träningsplan invid den tillfälliga "soptippen". I utplanad jord och på en större jordhög observerades 1993 sammanlagt 21 plantor. På jordhögen uppträdde under försommaren endast ett antal kål-

Kålsenap (*Erucastrum gallicum*) hittad av författaren hösten 1992 vid Folkets hus i Herräng.

senapplanter; senare under säsongen kompletterades floran (dock endast upp till c:a 50% marktäckning) med vitklöver, färgkulla, korsört, revsmörblomma, vitgröe, hundkåx, lomme, sandtrav, maskros, kvickrot, höstfibbla, trampört, våtarv, rölleka, revormstörel, humlelucern, hästhov, småsporre, kålmalke, åkerkårel och åkertistel. På en tredje lokal, i jordfyllning vid en nyanlagd brygga/båtplats vid Markdalsnäs (2 km NO om föreg. lokal), upptäcktes i augusti 1993 ytterligare en kålsenapsplanta. Varifrån fyllningen hämtats har ej gått att klarlägga, men ett samband med föregående lokaler kan inte uteslutas.

Frösättningen har studerats. En av de större plantorna undersöktes mera detaljerat. Det rikt förgrenade exemplaret hade utvecklat totalt 104 grenar med tillsammans 2600 skidor. Då varje skida visade sig innehålla c:a 30 (10-50) frön blir resultatet imponerande 78.000 frön. Sannolikt producerade de c:a 50 plantorna under 1993 tillsammans omkring 2 miljoner frön, till största delen förmodligen som bidrag till en naturlig fröbank. Det kunde nämligen konstateras att 1992 års plantor inte gav upphov till några nya frösådda plantor 1993, på de platser där de stått. Den tidiga blomningen antyder att höstgroende plantor bör ha övervintrat. Däremot stod fjolårsplantorna kvar som livlösa vinterståndare. Kålsenapen är således ettårig (Milberg 1991), men kan vara höstgroende.

Några enkla groningsförsök har utförts. Frökollekter förbehandlades under december-februari i frys (-20°C), i kylskåp och i normal rumstemperatur, samt nedmyllade/ej nedmyllade i krukor, som placerades utomhus under två vintermånader. De ovala fröna är i torrt tillstånd 1,2-1,4 mm långa men sväller vid sådd till 1,6-1,8 mm. En intressant iakttagelse är att fröna därvid tycks "gräva ner" sig själva. Efter hand försvann flertalet frön, lagda ovanpå tillplattad planteringsjord, från markytan, vare sig de grott eller ej. Fröna drar troligen nytta av rörelser i myllan, som förorsakas av tjälning eller fuktighetsvariationer.

Hittills har grobarheten visat sig vara mycket låg, c:a 3%. Av totalt 780 frön (inkl. 500 i Lena Jonsells försök, tack) har endast ett 20-tal grott. Procenttalet är för lågt för att bedöma skiljaktigheter i de olika frökollekterna, men stöder antagandet om fröbanksuppbyggnad. Till våren och sommaren återstår det att se vad som händer på de verkliga växtplatserna.

Litteratur:

Milberg, R, 1991: Kålsenap, *Erucastrum gallicum*, en försvinnande växt vid Tåkern. *Svensk Bot. Tidskr.* 85: 105-109.